

Joaquim Anyó, «Conclusions» a *Tirant lo Blanch* i *Shakespeare: les fonts de Much Ado About Nothing*

La fortuna literària del *Tirant* a Anglaterra és la més important, superior de moment a la que obtingué en qualsevol altre àmbit. Si bé som conscients que la qüestió a penes ha començat a estudiar-se, esperem que afloren ecos de la novel·la en diferents literatures europees. A més, confirmem que les obres italianes fins ara acreditades com a fonts de *Molt soroll per no res* (Bandello i Ariosto) tenen un clar component tirantià. [...]

L'estudi de les fonts constitueix la base per al coneixement de la formació del geni. [...] Hi ha d'haver clàssics antics, com Ovidi o Sèneca, però també moderns, com *Orlando furioso* o *Tirant lo Blanc*. [...] La novel·la valenciana, la creadora del gènere, arriba a la comèdia de Shakespeare. Podem imaginar diverses possibilitats, diverses vies de contacte. Podem suposar un camí directe, a través de la versió italiana, o indirecte, que al seu torn plantejaria una sèrie d'alternatives. [...]

Si bé qualsevol dia alguna troballa pot contradir-nos, creiem versemblant que Shakespeare llegirà *Tirante il Bianco* i l'adaptara en *Molt soroll per no res*. Només ell ens sembla capaç de construir el pont que uneix les dues. Per a arribar a aquesta conclusió repetirem alguns arguments dels que hem explicat i ens mereixen més crèdit.

Pel que fa a les coincidències entre *Tirant* i *Molt soroll per no res* hem vist com els personatges de la segona encaixen perfectament en la primera. De fet, si la reduïm a un esquema bàsic, dues parelles i un malvat, veiem com tots apareixen caracteritzats amb paraules de la primera. I, dels cinc, tres no provenen de cap altra font coneguda. Els noms Montalt-Mountanto, Carmesina (ja Hero en *Tirant*)-Hero, l'evolució Plaerdemavida → grat del meu esperit → pleasant-spirited → Beatrice. I el frare, corresponent a l'orde de sant Francesc.

De les relacions textuais, i per considerar només les que es donen exclusivament entre personatges paral·lels, podem recordar ara:

(a) El conjunt inicial en les dues obres amb l'arribada dels protagonistes, l'enamorament, els parlaments de Benedicte-Don Pedro (Diafebus) amb «fool», «love», «scorn», «yoke», «remedy», referits a Claudio, enamorat com Tirant. El monòleg de Benedicte que obre l'escena III del segon acte, construït amb diversos passatges de la novel·la.

(b) L'astúcia verbal de Beatrice (Plaerdemavida-Estefania), el seu flirteig amb la màxima autoritat, l'actitud apassionada vinculada amb una carta, el somni dolorós i alegre alhora, la tutela del seu oncle i pare de la calumniada.

(c) El malvat impulsat pel mateix motiu: la pèrdua de poder enfront d'un nouvingut. Traïdor doblement qualificat i diable, el planeta que regeix el destí del

seu seguidor, la moneda amb què es paga l'engany. L'expressió d'incredulitat de l'enamorat relativa al pensament i el cor de la seua estimada, les frases que marquen la taca del pecat i les lamentacions pel dolor que provoca. El lapsus que converteix Hero en princesa en una frase calcada d'una altra relativa a la princesa Carmesina. La possibilitat d'un matrimoni amb etíops.

(d) Els passatges que semblen al·ludir a una realitat externa a la comèdia i que només podem trobar al *Tirant*: l'emperador-oncle trist i alegre quan arriba el protagonista, el somni ambivalent de Plaerdemavida-Beatrice, el noi-patge que ha de dur un llibre a Diafebus-Benedicte.

Els diferents editors de la comèdia no han trobat cap tipus de referents per a aquests i molts altres dels paral·lelismes que hem indicat. I la literatura anglesa disposa d'una tradició historiogràfica ben robusta, cosa que ens porta a deduir que no és a les Illes Britàniques on es podria trobar un antecedent clar per a una comèdia que Shakespeare ambientà al Mediterrani. [...]

El dramaturg de Stratford finalitzava així el trajecte que, en viatge d'anada, inicià un busca-raons des de l'esplèndida València del segle xv a la recerca d'un padrí, com més il·lustre millor, per a un duel cavalleresc que pretenia llavar la taca que havia embrutat la germana. No la rentà, però el contacte amb la història d'un cavaller de Warwick (o l'aire que s'hi respiraria), un comtat que és conegut per ser el bressol de l'escriptor més gran de tots els temps, faria possible que en Joanot Martorell nasquera la idea d'un cavaller que encarnara les il·lusions perdudes de la cristiandat. O les d'un poble condemnat a una decadència que sepultaria després en la ignorància les gestes del mateix cavaller.